

Exportní úvěrové a pojišťovací instituce

Cíl kapitoly

Cílem kapitoly je seznámit čtenáře s formami podpory exportu ze strany bankovních institucí, a to jak v celosvětovém měřítku, tak v případě České republiky. Kapitola je zaměřena na dvě nejvýznamnější bankovní instituce v této oblasti – Českou exportní banku a Exportní Garanční a Pojišťovací Společnost. Kapitola vysvětluje úlohu uvedených institucí a charakterizuje poskytované produkty.

Časová zátěž

samostudium – 8 hodin

Ekonomika České republiky je otevřenou ekonomikou s velkým objemem exportu zboží a služeb. Exportní operace jsou však spojeny s vysokými platebními riziky. Jako *export* je označeno dodání zboží nebo poskytnutí služeb dovozci podle smlouvy o vývozu za účelem užití mimo území České republiky.¹

Financování exportních operací je prováděno jak komerčními bankami, tak specializovanými bankami se státní podporou.

Systémy na podporu exportu ve světě

Obecná pravidla mechanismů mezinárodního obchodu obsahuje **World Trade Organization (WTO)**². WTO usiluje o zvýšení životní úrovně, dosažení plné zaměstnanosti a dosažení vyšší úrovně reálného důchodu. WTO svou činností napomáhá rozvoji světového obchodu. Sídlem WTO je Ženeva.

WTO vylučuje používání subvencí při vývozních operacích s cílem zachování konkurence kvalitou předmětů obchodu.

Oficiální státní podpora exportu může být prováděna v rozsahu *Ujednání OECD o pravidlech pro oficiálně podporované exportní úvěry* označovaného jako **Konsensus zemí OECD** (Organization for Economic Cooperation and Development). OECD je mezivládní organizací ekonomicky nejrozvinutějších států světa. Vznikla v roce 1961 a jejím sídlem je Paříž. OECD představuje dohodu nejvyspělejších států o podpoře hospodářského růstu, životní úrovně a podpoře rozvojových zemí.

Konsensus OECD zahrnuje mezinárodní pravidla pro *oficiální podporu exportu*. Tato oficiální podpora spočívá ve vládní podpoře v podobě přímého financování, refinancování, záruk, dotací úrokových sazeb, pojištění exportních úvěrů a záruk. Konsensus OECD definuje délku splatnosti a podmínky vývozních úvěrů s oficiální podporou a minimální úrokové sazby. Oficiální podpora exportu umožňuje promptní placení faktur vývozcům a omezuje rizika neplacení. Dovození umožňuje snazší a levnější dostupnost zboží nebo výhodnou délku splatnosti.

---

¹Dle zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.

² Zřízena v roce 1995.

Exportní státem podporované pojišťovny kryjí *úvěrové, teritoriální a komerční riziko*.

Česká republika využívá systému **nepřímé podpory** exportu a zachovává v této oblasti hospodářskou soutěž. Instrukce podporující export v ČR:

- Exportní Garanční a Pojišťovací Společnost, a.s.
- Česká exportní banka, a.s.
- CzechTrade, vládní agentura

Česká exportní banka, a.s.

Česká exportní banka, a.s. (ČEB) je specializovanou bankovní institucí pro státní podporu vývozu. Vznikla v roce 1995 a jejím posláním je poskytovat státní podporu vývozu. Její činnost spočívá v poskytování a financování vývozních úvěrů a dalších služeb. ČEB umožňuje získat financování těm exportérům, pro které je financování ze strany komerčních bank obtížně dosažitelné. ČEB je vlastněná státem. Struktura akcionářů:

- Ministerstvo financí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo zemědělství (80 %)
- Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (20 %)

Internetové stránky: <http://www.ceb.cz>

Posláním banky je poskytování státní podpory exportu formou vývozních úvěrů, záruk a dalších služeb. ČEB svým financováním podporuje vývozce (podnikatele se sídlem v ČR) nebo jejich zahraniční odběratele. Některé druhy úvěrů jsou určeny i pro výrobce produkující pro vývoz nebo české subjekty investující v zahraničí.

Činnost ČEB je plně v souladu s pravidly **World Trade Organization (WTO)**, příslušnými doporučeními **Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)** a **směrnicemi EU**.

Poskytování státní podpory exportu ČEB je v souladu se **zákonem č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou**.

ČEB doplňuje bankovní soustavu České republiky. Svým klientům poskytuje finanční zdroje v objemech a za úrokové sazby, které jsou běžně obtížně dosažitelné.

Od ratingových agentur získala ČEB hodnocení A (Standard and Poor's) a A1 (Moody's).

Příjemci exportních úvěrů musí splňovat určité požadavky. Mezi ně patří např. vyrovnané závazky příjemce vůči státu a zaměstnancům, finanční stabilita, minimálně 50 % podíl hodnoty vývozu vytvořený v ČR aj.

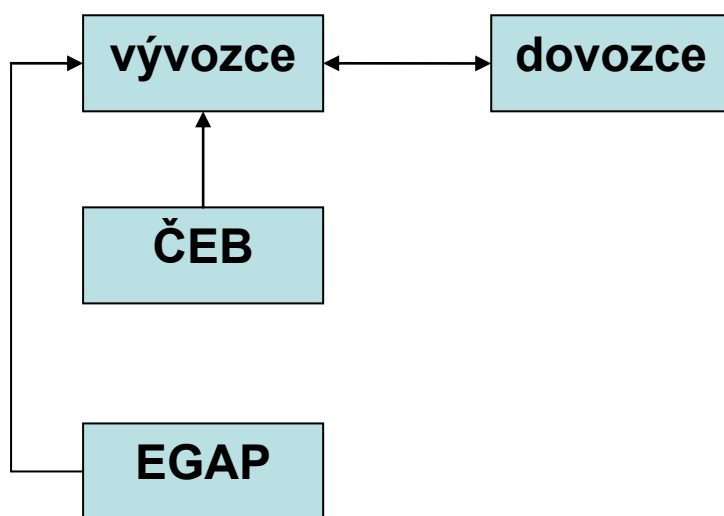
Přímý vývozní dodavatelský úvěr

EGAP – pojištění vývozních úvěrových rizik

Přímý vývozní dodavatelský úvěr umožňuje českému vývozci profinancovat pohledávky vůči zahraničnímu kupujícímu (dovozci). Vývozce s ČEB uzavře úvěrovou smlouvu a s EGAP

smlouvu o pojištění vývozních úvěrových rizik. Po dodání zboží (služeb) dovozci dojde k čerpání úvěru od ČEB ještě před splacením faktury za dodávku dovozcem.

Schéma 1: Přímý vývozní dodavatelský úvěr

Pramen: vlastní konstrukce

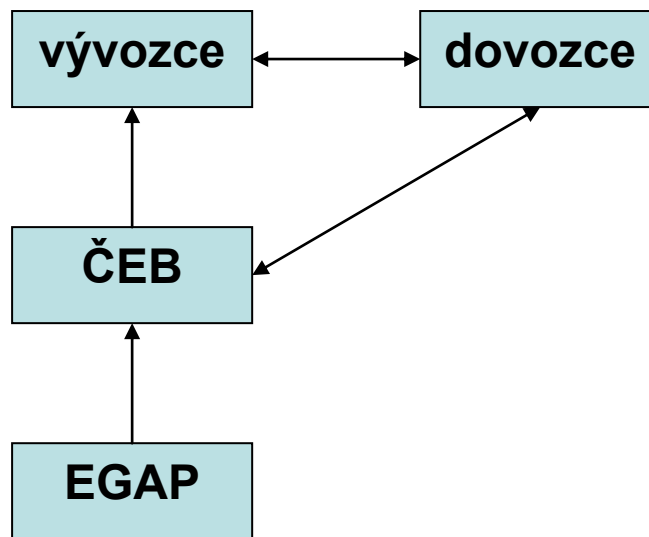
Přímý vývozní odběratelský úvěr (pro dovozce)

EGAP – pojištění vývozních úvěrových rizik

ČEB – výnos odběratelského úvěru ve prospěch vývozce

Přímý vývozní odběratelský úvěr umožňuje realizaci objemnějších dodávek českého vývozce pro zahraničního kupujícího (dovozce). Úvěrová smlouva je uzavřena mezi dovozcem a ČEB. Mezi ČEB a EGAP dochází k uzavření smlouvy o pojištění vývozních úvěrových rizik. Po dodání zboží (služeb) dovozci je úvěr od ČEB čerpán přímo vývozcem. Splácení úvěru následně probíhá dovozcem.

Schéma 2: Přímý vývozní odběratelský úvěr

Pramen: vlastní konstrukce

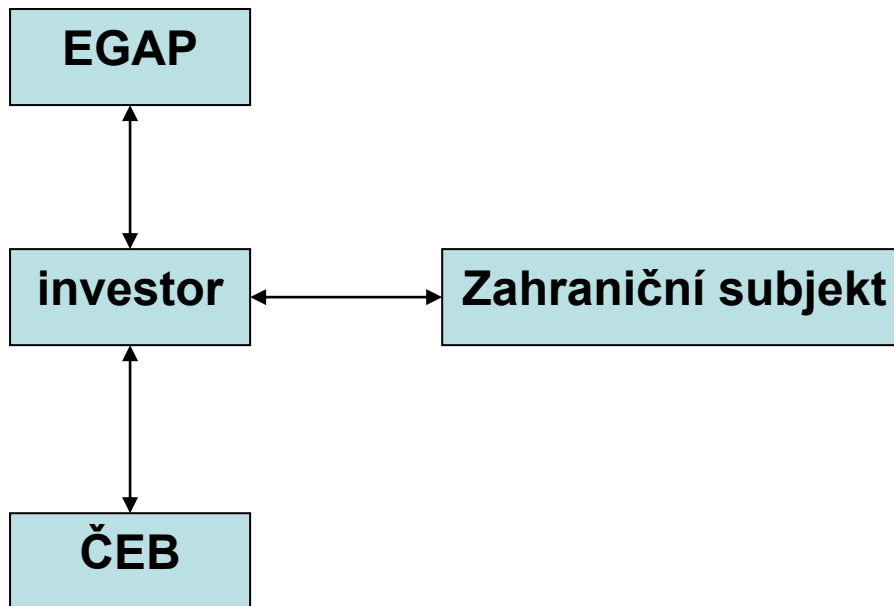
Úvěr na investice v zahraničí

EGAP – pojištění investic

ČEB – úvěr se splácí z výnosů investice

Úvěr na investice v zahraničí umožňuje českému investorovi získat dlouhodobé úvěrové zdroje pro realizaci zahraniční investice. Investor s ČEB uzavírá úvěrovou smlouvu a s EGAP smlouvu o pojištění investic. Z úvěru přijatého od ČEB investor uskuteční svůj investiční záměr, který následně splácí z příjmů generovaných uskutečněnou investicí.

Schéma 3: Úvěr na investice v zahraničí

Pramen: vlastní konstrukce

Financování prospekce zahraničních trhů

Jedná se o produkt ČEB, který umožňuje českému podnikateli financovat průzkum zahraničního trhu, na který chce vstoupit. ČEB tak podnikateli umožňuje financovat reklamu, marketing, účast na obchodních akcích, skladování v zahraničí apod. Výše úvěru dosahuje maximálně 65 % hodnoty uznatelných nákladů na prospekci.

Bankovní záruky poskytované ČEB:

- Záruka za nabídku (Bid bond)
- Záruka za dobré provedení smlouvy o vývozu (Performance bond)
- Záruka za vrácení akontace (Advance payment guarantee)
- Záruka za uvolnění zádržného (Retention Money Guarantee, Retention Bond)

Exportní Garanční a Pojišťovací Společnost, a.s.

Exportní Garanční a Pojišťovací Společnost, a.s. (EGAP) je státní úvěrová pojišťovna zaměřená na pojišťování vývozních úvěrů proti teritoriálním a tržně nepojistitelným komerčním rizikům spojeným s exportem. EGAP vznikla v červnu roku 1992 a jejím vlastníkem je stát. Akcionáři jsou tyto orgány státní správy:

- Ministerstvo financí ČR,
- Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR,
- Ministerstvo zemědělství ČR,
- Ministerstvo zahraničních věcí ČR.

EGAP je součástí systému státní podpory exportu. Své pojišťovací služby poskytuje všem vývozcům českého zboží, služeb nebo investic. Žadatelé o pojištění však musí splňovat tyto podmínky:

- žadatel o pojištění je daňově registrován v ČR,
- podíl českého zboží a služeb na celkové hodnotě vývozu je minimálně 50 %,
- rizika spojená s vývozem jsou komerčně nepojistitelná.

Pojištění je realizováno se státní podporou, která spočívá v podobě ručení státu za závazky EGAP. Svou činností EGAP pomáhá českým exportérům a investorům, pro které je obtížné získat financování k exportu nebo investicím na trhu (z důvodu vysokých rizik, která jsou pro soukromé finanční instituce neakceptovatelná).

Podpora malých a středních podniků EGAP provádí v podobě:

- úvěrů na předexportní financování,
- bankovních záruk.

Činnost EGAP je upravena ustanovením **zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou.**

Internetové stránky: <http://www.egap.cz>

EGAP klasifikuje země podle míry teritoriálního rizika. Klasifikace se provádí na základě údajů MMF a Světové banky. Země jsou zařazovány do 7 rizikových kategorií (1. kategorie s minimální úrovní rizika a 7. kategorie s nejvyšší úrovní rizika). Zvláštní skupinu zemí představuje kategorie 0, do které spadají země s vysokými příjmy na obyvatele. Export do těchto zemí by měl probíhat na tržním principu, tj. bez státní podpory (do kategorie 0 patří např. USA, Japonsko, Kanada, EU a další vyspělé země).

Podpora exportu EGAP je zaměřena na střednědobá a dlouhodobá komerční rizika. Na pojištění proti krátkodobým komerčním rizikům se zaměřuje Komerční úvěrová pojišťovna EGAP.

Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s.

Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s. (KÚP) poskytuje pojištění proti krátkodobým komerčním rizikům nezaplacení v důsledku platební neschopnosti či platební nevěře domácího nebo zahraničního kupujícího. Pojištění je bez podpory státu. KÚP vznikla v roce 2005 a je vlastněná společností EGAP a belgickou úvěrovou pojišťovnou.

V systému státní podpory exportu s EGAP spolupracují Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Česká exportní banka a CzechTrade.

CzechTrade

CzechTrade je vládní agentura poskytující poradenského služby českým exportérům. Monitoruje světové trhy za účelem asistence firm při vstupu na zahraniční trhy a spojování zahraniční poptávky s domácími firmami. Svou činností přispívá k podpoře českého exportu. Založena byla v roce 1997.

CzechTrade disponuje 33 zahraničními kancelářemi, které působí v 35 zemích světa. Kanceláře poskytují aktuální informace z teritorií, ve kterých působí, a mapují obchodní příležitosti. Klientskou strategií je příprava na export, výběr zahraničního trhu, vstup a rozvoj na tomto trhu.

Internetové stránky: <http://www.czechtrade.cz>

Shrnutí kapitoly

Posláním exportních úvěrových a pojišťovacích institucí je podpora domácích vývozců na zahraničních trzích. Podpora je uskutečňována formou zvýhodněného financování (zvýhodněných úvěrů či záruk) a pojištění. V České republice je za tímto účelem založeno několik institucí. Mezi nejvýznamnější patří Česká exportní banka a Exportní Garanční a Pojišťovací Společnost. Podpora exportu je řešena též na nadnárodní úrovni, a to prostřednictvím Konsensu OECD, který zahrnuje mezinárodní pravidla pro oficiální podporu exportu.

Otázky k zamyšlení

1. Jakou formou je upravena podpora exportu na nadnárodní úrovni?
2. Popište princip přímého vývozního dodavatelského úvěru ČEB.
3. Jakou úlohu hraje v oblasti podpory českého exportu agentura CzechTrade?

Zdroje:

Ministerstvo financí (exportní úvěrové instituce v ČR i ve světě)

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/podpora_exportu_3454.html?year=PRESENT

www.egap.cz

www.ceb.cz

www.czechtrade.cz

www.mpo.cz (ministerstvo průmyslu a obchodu)